

Acht implementatiesporen

ter ondersteuning van

Langetermijnstrategie wateroverlast 'Wapenen tegen extreme neerslag'

- 210

- 220

- 230

- 240

- 250

- 260

Hoogheemraadschap van
Delfland

Inhoud

Overzicht implementatiesporen	3
Implementatiespoor 1: Verder kijken en integraal	4
Implementatiespoor 2: Verbreden kijk op oplossingsrichtingen	8
Implementatiespoor 3: Toekomstgerichte wateroverlastplannen: een route naar 2050 én verder	12
Implementatiespoor 4: Uitvoeringsprogramma toekomstig watersysteem én omgeving	18
Implementatiespoor 5: Iedereen bewust van een kans op wateroverlast en iedereen aan de slag	20
Implementatiespoor 6. Versnellen door inzet beleid en instrumenten	24
Implementatiespoor 7: Voorbereid in alle lagen van crisisbeheersing	30
Implementatiespoor 8: Indicatoren	34

In 2023 legt het Hoogheemraadschap van Delfland de langetermijnstrategie wateroverlast "Wapenen tegen extreme neerslag" voor ter besluitvorming. De verdere uitwerking en implementatie van de langetermijnstrategie binnen de ambtelijke organisatie vindt plaats langs 8 implementatiesporen. Deze implementatiesporen zijn in dit document omschreven. De implementatiesporen ondersteunen de in de langetermijnstrategie omschreven missie en ambitie, en één of meer strategische doelen.

Doel en status document: Dit document is opgesteld om na vaststelling van de langetermijnstrategie snel van start te kunnen gaan met nadere uitwerking en implementatie van de strategie, en uitwerking en implementatie de aankomende jaren te ondersteunen. Dit document [versie december 2022] is een eerste concept document. De implementatiesporen worden de aankomende jaren verder uitgewerkt en aangepast. Dit document zal dus onderhevig zijn aan ontwikkeling. De mate van uitwerking van de implementatiesporen in dit document verschilt. Daarnaast zijn meerdere teksten en afbeeldingen uit de langetermijnstrategie in dit document opgenomen. In de tekst ziet u af en toe onderstreepte woorden en zinnen staan. In de pdf-versie van dit document zijn dit hyperlinks.

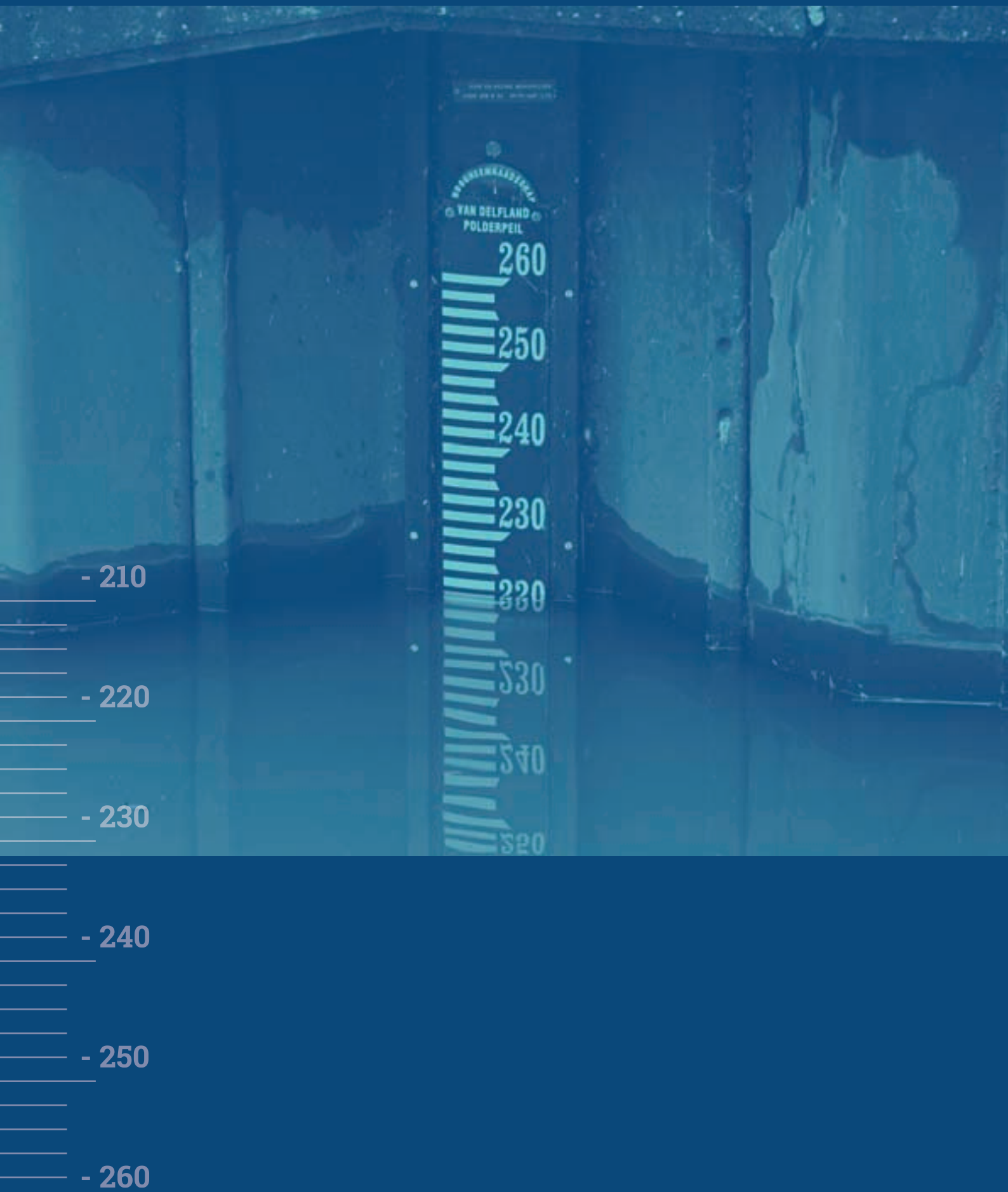
Doelgroep: De ambtelijke organisatie is de doelgroep van dit document. Dit document kan ter kennisgeving gedeeld worden met bijvoorbeeld Verenigde Vergadering.

Langetermijnstrategie wateroverlast "Wapenen tegen extreme neerslag"

De langetermijnstrategie richt zich op de inzet van het Hoogheemraadschap van Delfland tegen wateroverlast uit regionale wateren door een teveel aan neerslag. Het geeft ons handvatten om in de toekomst wateroverlast te voorkomen en/of te beperken. Hierbij gaat het over ons eigen handelen en over hoe wij samen met anderen, waaronder andere overheden, inwoners, bedrijven en organisaties, op het gebied van wateroverlast werken aan een waterrobuust en klimaatbestendig Delfland in 2050 én verder. Het is een startpunt voor de inhoudelijke doorontwikkeling van ons beleid en handelingsperspectieven op de korte en de langere termijn.

De langetermijnstrategie bevat de (beleid)uitgangspunten voor de aanpak van wateroverlast en beschrijft welke activiteiten nu en straks worden uitgevoerd. De toekomstige activiteiten zijn op hoofdlijnen omschreven en worden onder andere in gebiedsgerichte wateroverlastplannen verder uitgewerkt aan de hand van de beschikbare kennis en inbreng van partners (adaptief). Wij hebben onze visie en missie omgezet in 5 strategische doelen en 7 implementatiesporen. Per implementatiespoor zijn de uitgangspunten aangegeven.

In deze strategie draait het om hoe het regionale watersysteem en haar leefomgeving functioneert bij extreme neerslag. Met leefomgeving wordt bedoeld: het deel van ons beheergebied dat het functioneren van het regionale watersysteem beïnvloedt, en het deel dat wordt beïnvloed vanuit het regionale watersysteem. Door extreme neerslag kunnen de waterstanden in de regionale wateren te hoog worden en kan er wateroverlast ontstaan. In deze strategie richten we ons op wateroverlast door de faalmechanismen 'overstroming (inundatie) vanuit regionale wateren' en 'regionale waterkeringen en polderkaden die te hoge waterstanden moeten keren'.

WINDENHAGEDIJK
VAN DELFLAND POLDERPEIL

- 210

- 220

- 230

- 240

- 250

- 260

Overzicht implementatiesporen

1 Verder kijken en integraal

We kijken continu verder vooruit en integraal. We willen altijd zo goed mogelijk weten wat er op de regio afkomt. Deze inzichten zetten we om in informatie ondersteunend aan effectieve besluiten op lokale en regionale schaal. Bijvoorbeeld voor toekomstbestendige locatiekeuzen (wateroverlast en bodem sturend), randvoorwaarden voor ontwikkelingen (elke schop in de grond is klimaatbestendig), de ontwikkeling van toekomstgericht wateroverlastplan.

2 Verbreden kijk oplossingsrichtingen

We kijken breder dan alleen wateroverlast en het regionale watersysteem en zoeken zo de mogelijke kansrijke oplossingsrichtingen. We zoeken naar kansen om de baten te vergroten en de kosten te reduceren.

3 Toekomstgerichte wateroverlastplannen: per gebied een route naar 2050 én verder

We willen altijd zo goed mogelijk weten, wat er nu en straks nodig is, en hoe we dat voor elkaar krijgen. Als waterschap versnellen we nú in het maken van toekomstbestendige keuzes. We hanteren een (integrale) gebiedsgerichte aanpak: elk gebied is uniek. Vanaf 2028 is voor elk gebied (alle polders en het boezem-poldersysteem) een adaptief en toekomstgericht wateroverlastplan beschikbaar. Dit betreft de binnenste twee cirkels (Figuur 4) en een route naar 2050 én daarna.

4 Uitvoeringsprogramma toekomstbestendig watersysteem

Als waterschap zullen ook wij uitvoeringsmaatregelen realiseren. Vanaf 2028 zal dit binnen een (nog te ontwikkelen) uitvoeringsprogramma vallen. Tot 2028 worden uitvoeringsmaatregelen gerealiseerd binnen het uitvoeringsprogramma 2022-2027 of via separate investeringsvoorstellen.

5 Iedereen bewust van een kans op wateroverlast én iedereen aan de slag.

We werken aan het vergroten van het waterbewustzijn, dat onder andere draait om de resterende kans op wateroverlast en handelingsperspectieven voor het verkleinen van de kans op wateroverlast én beperken van de gevolgen. Voor locaties die gevoelig zijn voor wateroverlast communiceren we over de kwetsbaarheid. We moedigen anderen aan om maatregelen te nemen en benutten daarbij de kennis, kunde en uitvoeringskracht van inwoners, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en medeoverheden bij de toekomstige wateroverlast-uitdagingen. We geven een impuls om projecten van de grond te krijgen.

6 Versnellen door aanscherping en inzet beleid en instrumenten

Gemeenten en provincie hebben beleid en instrumenten die gaan over sturing in de ruimtelijke ordening en ruimtelijke inrichting. Als waterschap zijn wij daarin niet leidend, wat voor ons een uitdaging is. Om te werken aan de wateroverlastopgave en hierin te versnellen, scherpen wij ons eigen beleid en onze eigen instrumenten aan. Daarnaast zetten wij in op intensivering van de samenwerking met onze medeoverheden en streven binnen de samenwerking naar een aanscherping van het beleid en de instrumenten van Delfland en van onze medeoverheden.

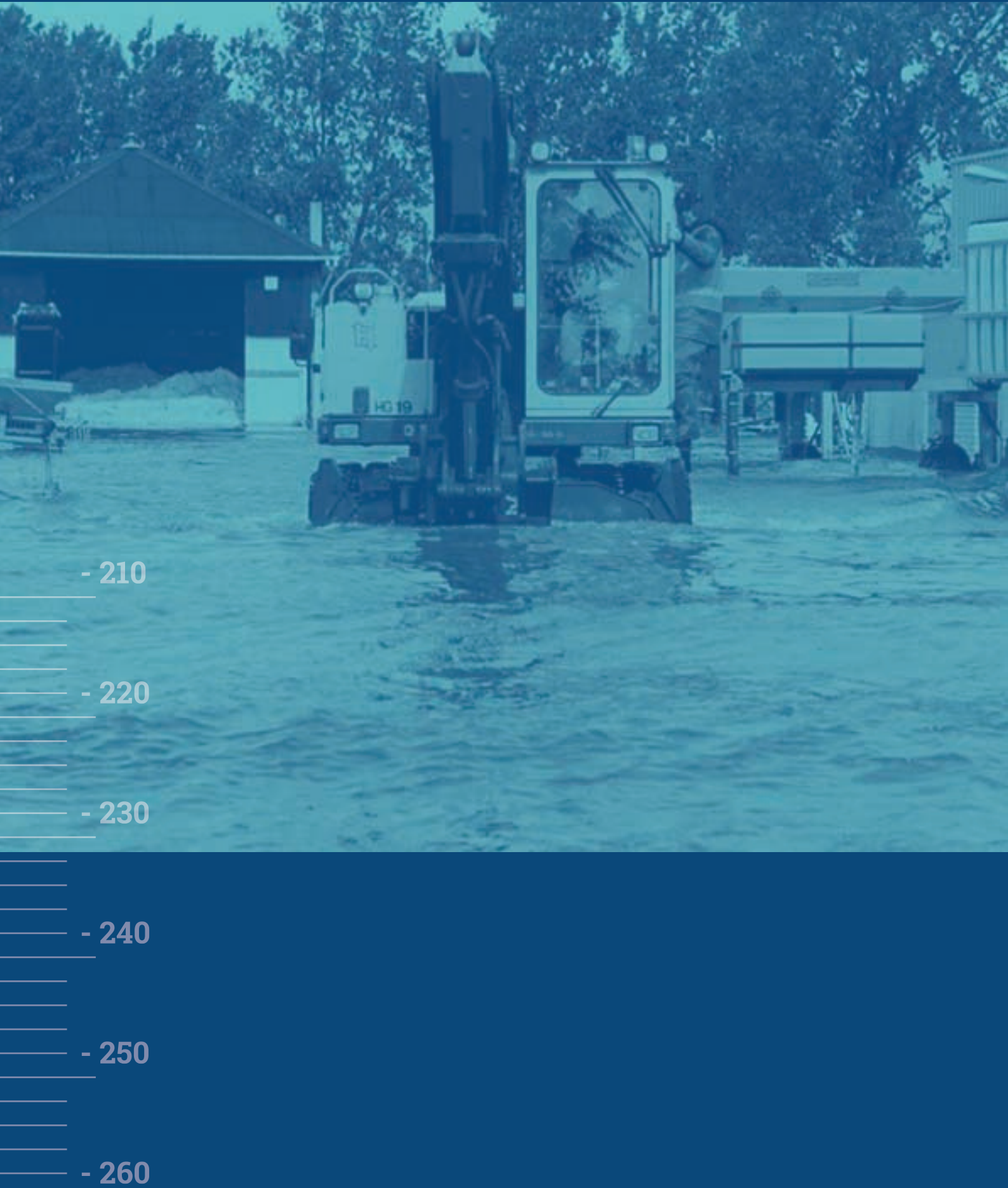
7 Voorbereid in alle lagen van de crisisbeheersing

En als er dan extremere neerslag valt, dan zijn we goed voorbereid. We zorgen ervoor dat het regionaal watersysteem én de leefomgeving nog beter betrokken zijn bij de crisisbeheersing en alle lagen van de veiligheidsketen. We richten ons daarbij op extreme neerslag scenario's die verder reiken dan dat we ons kunnen voorstellen. Daardoor zijn we beter voorbereid om tijdens calamiteiten snel keuzes te maken en snel te kunnen handelen. Ook ontwikkelen we instrumenten en ontsluiten we informatie zodat enerzijds we snel kunnen handelen en anderzijds de 'water' gerelateerde zelfredzaamheid voor, tijdens en na calamiteiten bij inwoners wordt vergroot.

8 Indicatoren

Als waterschap monitoren we hoe het regionale watersysteem en de regio er nu en in de toekomst voor staat en wat beleid en fysieke maatregelen daaraan veranderen. Het is noodzakelijk om te monitoren of we op koers liggen om te kunnen bijsturen. Dit doen we aan de hand van indicatoren – algemeen of per gebied. We ontwikkelen deze indicatoren verder en zoeken daarbij naar afstemming met medeoverheden, zodat waar mogelijk, consistentie in monitoring is. Het ontwikkelen indicatoren is complex, niet alle indicatoren zullen daarom op korte termijn beschikbaar zijn.

Implementatiespoor 1

Verder kijken en integraal

We kijken continu verder vooruit en integraal. We willen altijd zo goed mogelijk weten wat er op de regio afkomt. Deze inzichten zetten we om in informatie ondersteunend aan effectieve besluiten op lokale en regionale schaal. Bijvoorbeeld voor toekomstbestendige locatiekeuzen (wateroverlast en bodem sturend), randvoorwaarden voor ontwikkelingen (elke schop in de grond is klimaatbestendig), de ontwikkeling van toekomstgericht wateroverlastplan. Voorbeelden van producten die we ontwikkelen zijn de toekomstige waterbeelden (Figuur 1) en toekomstige opgaveladder (Figuur 3, links) per gebied (waterhuishoudkundige eenheid).

Als waterbeheerder van het regionale watersysteem hebben wij kennis en expertise van het functioneren van het regionale watersysteem. Met data en modellen, neerslagstatistieken en klimaatscenario's brengen we in beeld wat er op de regio afkomt en wat de handelingsperspectieven zijn. We delen de resultaten met onze medeoverheden en inwoners. Zodat ook zij effectief aan de slag kunnen. Voorlopig richten we ons op onderstaande onderwerpen/uitgangspunten.

We verbreden onze watersysteemanalyses¹ door naast de periodieke toetsing ook verder te kijken.

We toetsen het watersysteem en de waterkeringen eens in de 6 tot 8 jaar. We kijken dan of deze aan de omgevingswaarden voldoen bij (de neerslagstatistiek van) het huidige klimaat. Een watersysteem én een leefomgeving die eerst 'op orde' waren, zijn dat straks door een verandering van het klimaat mogelijk niet meer. Deze bestaande toetsingsmethodiek blijft. Gelijktijdig kijken we verder. In de verbreding van de watersysteemanalyses richten we ons onder andere op:

Verder vooruitkijken (stresstesten)	De effecten van verschillende klimaatscenario's en andere omgevingseffecten – op de middellange en lange termijn – gunstig of minder gunstig - op het functioneren van het regionale watersysteem en de gestelde omgevingswaarden (gesteld beschermingsniveau voor overstrooming vanuit regionale wateren en overschrijding van de regionale en overige waterkeringen)
Breder kijken	De effecten van alle relevante componenten (bodem, grondwater, oppervlaktewater, waterkeringen), de interactie van deelsystemen (landelijk en stedelijk gebied), de omstandigheden (natte winters, zomerse piek- en clusterbuien) en faalmechanismen (onderwaterzettingen, oppervlakkige afstroming, overstorten uit het riool, kunstwerken, verdrinken van riooloverstorten, wind, samenloop met het hoofdwatersysteem).
Extremer kijken (stresstesten)	De effecten van extreme neerslag. Van scenario's die verder reiken dan we ons kunnen voorstellen, zoals in juli '21 in Limburg.
Meerdere faalmechanismen	Naast extreme neerslagsscenario's richten we ons in de stresstesten ook op een combinatie van extreme neerslag en het uitvallen van kritische infrastructuur, zoals een pomp, een duiker of een verminderde afvoercapaciteit van watergangen. Dit geldt ook voor een mogelijke afname gemaalcapaciteit bij (te hoge) zeespiegelstijging.

1) Een watersysteemanalyse is de periodieke toetsing van het regionale watersysteem op de kans op inundatie vanuit het regionale watersysteem. Het watersysteem wordt getoetst aan het huidige klimaat en de wateroverlastnormen uit de provinciale verordening.

<i>Gevolgen en risico's</i>	Naast de effecten (zoals inundatie en waterdiepte) brengen we ook de gevolgen en risico's van deze effecten in beeld. Hierbij gaat het om directe en indirecte effecten en risico's. Hoe erg is inundatie vanuit het regionale watersysteem?
<i>Effecten van oplossingsrichtingen</i>	We nemen de effecten mee van oplossingsrichtingen op het functioneren van het watersysteem en de kans op inundatie vanuit het watersysteem. Ook de effecten van maatregelen op het land, zoals vasthoudmaatregelen, worden hierin, waar mogelijk, meegenomen.
<i>Effecten van calamiteitenmaatregelen</i>	Bij extreme neerslag zijn calamiteitenmaatregelen, zoals een maalstop of het onderwater zetten van gebieden, onvermijdelijk. De gevolgen hiervan worden in beeld gebracht.

We delen de gevolgen en risico's van inundatie vanuit het regionale watersysteem met relevante stakeholders.

We brengen de gevolgen en risico's van inundatie vanuit het regionale watersysteem in beeld en delen die met relevante stakeholders. We zoeken hierin actief de samenwerking met medeoverheden en bedrijven (onder andere met vitale en kwetsbare objecten).

We zoeken aansluiting bij bovenregionale stresstesten en bij de stresstesten van derden.

Ook andere organisaties kijken verder. Zo is in het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie opgenomen dat overheden (zoals Rijk, provincie, gemeenten en waterschappen) stresstesten uitvoeren. Ook bedrijven en instellingen zijn bezig met stresstesten. We zetten ons in om daar waar mogelijk watersysteemanalyses aan te laten sluiten bij deze stresstesten, zodat er synergie ontstaat.

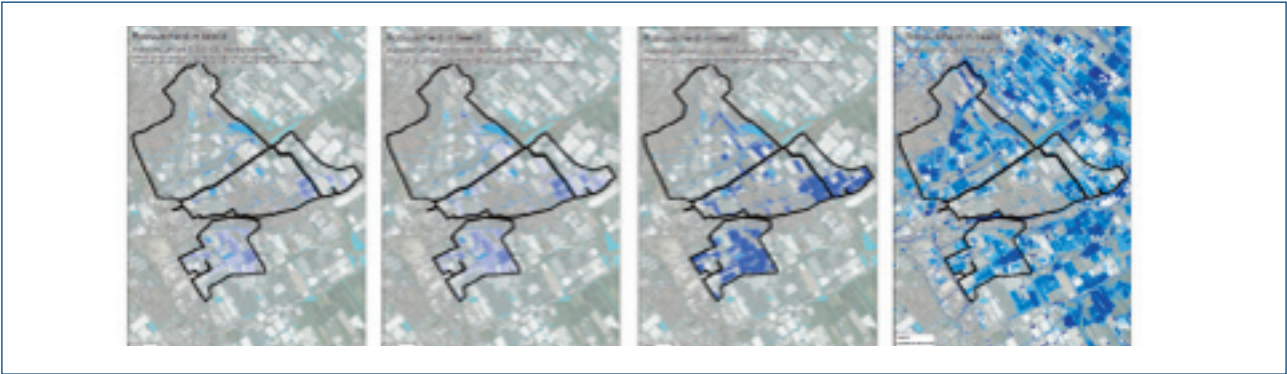
Bij nieuwe inzichten brengen we de effecten voor het gehele gebied zo snel mogelijk in beeld.

Bij bijvoorbeeld nieuwe klimaatscenario's of veranderingen in de leefomgeving kunnen de wateroverlastbeelden veranderen. Verkennend brengen we de effecten voor het gehele gebied in beeld. We verfijnen deze op termijn met watersysteemanalyses.

Altijd de toekomstige opgaven in beeld.

Deze inzichten vertalen we naar een (toekomstige) opgaveladder per gebied (per peilgebied en voor het boezempolder-systeem). De treden van deze ladder geven aan wat er nodig is (kubieke meter) om een stap op de ladder omhoog te gaan, en wat dat dan oplevert (reductie in overstroming). We zorgen dat deze zijn te raadplegen voor belanghebbenden. (Figuur 2, boven).

Op de ladder maken we onderscheid tussen de huidige opgave (die volgt uit de toetsing van het watersysteem aan de gestelde omgevingswaarden), én de toekomstige opgave (die volgt uit het functioneren van het watersysteem bij verschillende klimaatscenario's en extreme neerslagsituaties, zoals in juli '21 in Limburg).

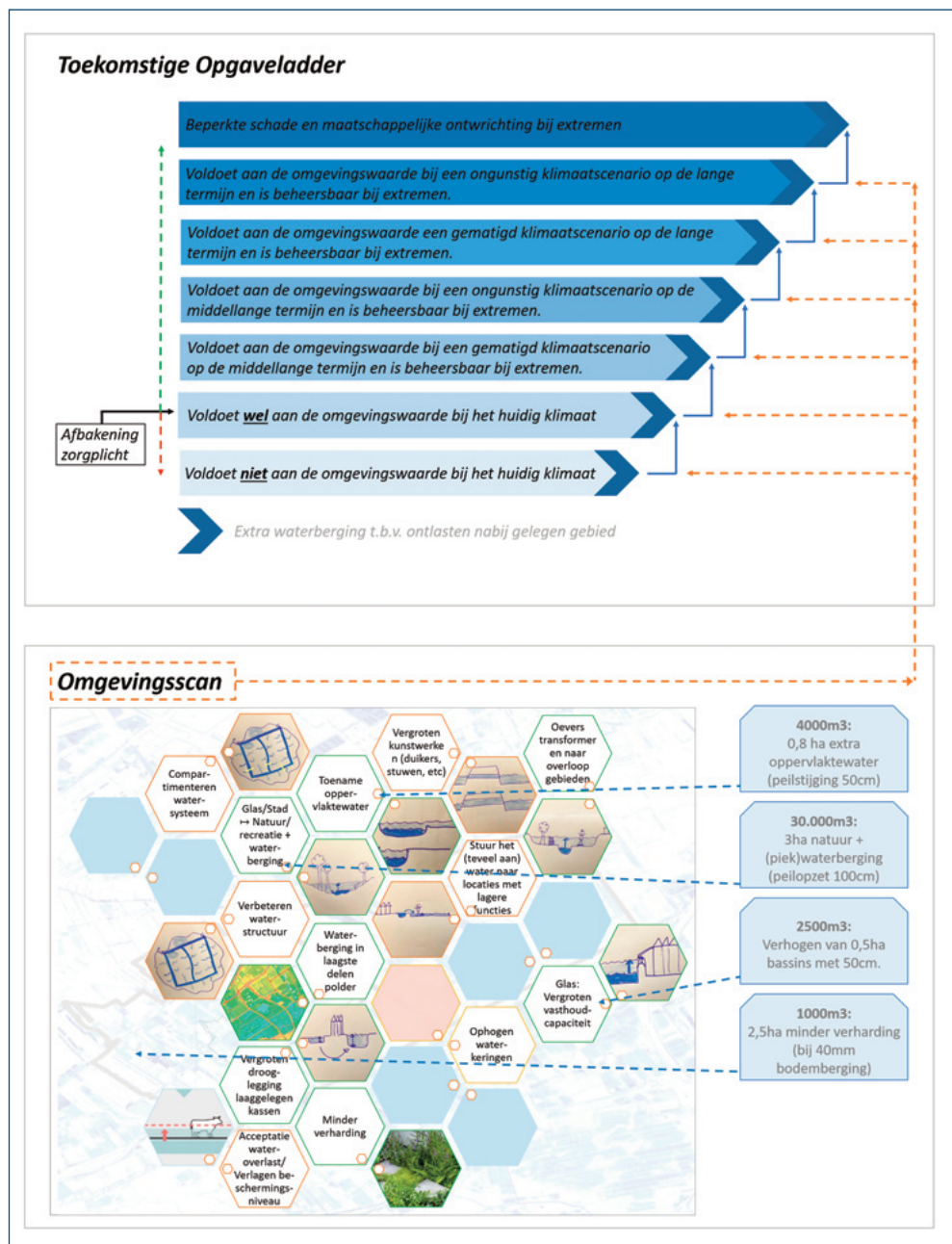

Figuur 1: Toekomstige waterbeelden (fictief voorbeeld): Beelden van overstroming vanuit regionale wateren en overschrijding van regionale en overige waterkeringen bij verschillende omgevingswaarden en klimaatscenario's, en bij extremen zoals de buien in juli '21 in Limburg, Duitsland, België en Luxemburg.

Figuur 2: Boven: Toekomstige opgaveladder per gebied (waterhuishoudkundige eenheid) (fictief voorbeeld).

Elke trede van de ladder geeft aan wat er nodig is (kubieke meter) om een trede omhoog te gaan op de ladder (en wat dat dan oplevert). Op de ladder maken we onderscheid tussen de huidige opgave (die volgt uit de toetsing van het watersysteem aan de gestelde omgevingswaarden en het huidige klimaat), én de toekomstige opgave (die volgt uit het functioneren van het watersysteem aan de gestelde omgevingswaarden bij verschillende klimaatscenario's en volgt uit het beheersbaar blijven van het regionale watersysteem en voorkomen van maatschappelijke ontwrichting bij extreme neerslagsituaties). Het aantal kubieke meter geeft aan hoeveel er extra moet worden vastgehouden, geborgen, verdeeld of afgevoerd om de kans op wateroverlast niet hoger te laten worden dan het gestelde in de trede.

Onder: Omgevingscan (fictief voorbeeld). Per gebied worden kansrijke en minder kansrijke oplossingsrichtingen voor het verminderen van de kans op wateroverlast en het beperken van de gevolgen bij wateroverlast in beeld gebracht.

Implementatiespoor 2

- 210

- 220

- 230

- 240

- 250

- 260

Verbreden kijk op oplossingsrichtingen

We kijken breder dan alleen wateroverlast en het regionale watersysteem en zoeken zo de mogelijke kansrijke oplossingsrichtingen. We zoeken naar kansen om de baten te vergroten en de kosten te reduceren.

Het voorkomen van wateroverlast is een van de uitdagingen waar onze dicht bebouwde regio de aankomende jaren voor staat. Dit biedt naast uitdagingen ook kansen voor meervoudig ruimtegebruik en om te versnellen. Voorlopig richten we ons op onderstaande onderwerpen / uitgangspunten.

De omgevingsscan: gebiedsgerichte kansrijke handelingsperspectieven.

We gaan per gebied op zoek naar kansrijke en minder kansrijke oplossingsrichtingen om de wateroverlastrobuustheid van het watersysteem én van de leefomgeving te vergroten. Wat is er allemaal te doen? We gaan ook op zoek naar andere uitdagingen en ontwikkelingen in het gebied. Waar spelen deze? Kunnen we die tegelijk aanpakken? Of wordt dit juist moeilijker? We brengen de handelingsperspectieven in beeld en we kwantificeren wat deze kunnen opbrengen. Wat kan het concreet opleveren?

Eerst alleen, maar vooral samen. Wij delen onze kennis, inzichten en informatie.

Als waterschap kunnen we dit niet alleen. We trekken hierin waar mogelijk samen op met medeoverheden en onze omgeving. We delen informatie zodat ook medeoverheden, bedrijven en inwoners weten wat er op ons af kan komen en wat zij kunnen doen. Hiermee vergroten we het bewustzijn.

Wij sturen aan op een toekomstgericht wateroverlastresultaat, en niet op één specifieke wateroverlastoplossingsrichting. We zoeken naar het beste voor de leefomgeving.

Wat wateroverlast betreft zijn er meerdere uitdagingen en oplossingsrichtingen. Als waterschap zetten we in op diverse oplossingsrichtingen, het is én én én. Daarbij houden we altijd in ons achterhoofd wat het beste is voor de leefomgeving én wat maatschappelijk verantwoord is. Daarom sturen we aan op een toekomstgericht wateroverlastresultaat (bijvoorbeeld 10000m³ per 2050 in gebied X). We pakken alle oplossingsrichtingen in samenhang aan met andere uitdagingen om zo de beste leefomgeving te creëren voor gebruikers nu en in de toekomst. Delfland wil op zoek naar synergie-kansen om te vergroten, te versterken en te versnellen én te proberen negatieve effecten te minimaliseren en kosten te reduceren. Daarbij staan vragen als 'Kunnen we de uitdagingen tegelijk aanpakken?', 'Veroorzaken we een onacceptabele verslechtering?' en 'Is dit maatschappelijk verantwoord (verhouding kosten en baten)?' centraal.

Voorbeelden van 'Kunnen we de uitdagingen tegelijk aanpakken?'

Het 'vasthouden van water daar waar het valt' draagt bij aan het verminderen van de kans op wateroverlast door inundatie vanuit het regionale watersysteem en de kans op wateroverlast door water-op-straat bij beperkte afvoer van de riolering.

Het verminderen van verhard oppervlak door vergroening draagt bij aan het verminderen van de kans op wateroverlast, het aanvullen van het grondwater en het vergroten van de biodiversiteit. Een droge waterberging (bergingsgebied) of noodoverloopgebieden vervullen het grootste deel van de tijd een andere functie, zoals recreatiegebied, agrarisch gebied of natuur. En een dak kan naast de functie 'overdekking van een woning of gebouw' ook water vasthouden.

Als waterschap verbreden wij onze eigen kijk op oplossingsrichtingen.

Het is nodig om ons 'oppervlaktewater-wateroverlast-norm-denken' en het 'bergen-afvoeren'-denken gedeeltelijk los te laten. Vanuit een wateroverlastperspectief verbreden we onze blik op oplossingsrichtingen voor het verminderen van de kans op wateroverlast. Daarom richten we ons op:

- Alle lagen van de meerlaagse veiligheid en de veiligheidsketen.
- Activiteiten in en buiten het watersysteem.
- Onze taken en verantwoordelijkheden, maar ook op de taken en verantwoordelijkheden van medeoverheden, bedrijven en inwoners,
- Blauwe diensten: onderwaterzetting van gebieden met een laagwaardigere functie om het boezem of poldersysteem te ontlasten bij extreme neerslag.
- Het vergroten van het waterbewustzijn.
- Kansen op meervoudig ruimtegebruik.
- Kansen om de kosten te beperken en/of het vergroten van de opbrengsten door mee te koppelen.

We verdelen de toekomstige opgave in zes oplossingsrichtingen.

1. Tijdelijk **vasthouden** van water daar waar het valt: op land en in het watersysteem (bovenstrooms en in de haarvaten).
2. Tijdelijk **bergen** van water: in oppervlaktewater, op de oevers, in een nat waterbergingsgebied, in een droog waterbergingsgebied, in kunstwerken, in noodoverloopgebieden.
3. Door water slimmer te **verdelen** kunnen we de gevolgen van wateroverlast beperken. Voorbeelden zijn: het sturen van water naar locaties met een minder hoogwaardige functie, naar robuustere delen van het watersysteem en naar locaties waar geen neerslag is gevallen.
4. Meer water **afvoeren** door toename van de afvoercapaciteit: het vergroten van afvoerkanalen, gemalen en andere kunstwerken.
5. **Gevolgbeperking** in de ruimtelijke ordening of de ruimtelijke inrichting: preventief en in crisissituaties, op privaat en publiek terrein en bij nieuwbouw of bij bestaande bouw. Voorbeelden zijn: bescherming van functies (door het vergroten van de drooglegging, het aanleggen van een lokaal dijkje, het plaatsen van zandzakken, schotten, noodpompen en de onderwaterzetting van minder kwetsbare gebieden, zoals parken) en het verplaatsen van hoogwaardige functies van locaties die kwetsbaar zijn voor wateroverlast.

6. **Accepteren** van een grotere kans op wateroverlast (het verlagen van het beschermingsniveau). Op sommige locaties en bij sommige gebiedstypen is het niet doelmatig om aanvullende maatregelen te nemen om aan de generieke gestelde omgevingswaarden te voldoen. Voor het waterschap is het niet maatschappelijk verantwoord om maatregelen uit te voeren: de kosten voor aanvullende maatregelen zijn te hoog, en de baten beperkt. Als dit het geval is dient Delfland, op grond van lid 7 artikel 4.2 van de [Zuid-Hollandse Omgevingsverordening](#), een verzoek in bij Gedeputeerde Staten, waarin op basis van de resultaten en bevindingen in het gebiedsproces wordt gemotiveerd welke afwijking gewenst en verantwoord is. Hierbij richten wij ons op een afwijking die ook op de lange termijn standhoudt.

Implementatiespoor 3

Toekomstgerichte wateroverlastplannen: een route naar 2050 én verder

We willen altijd zo goed mogelijk weten, wat er nu en straks nodig is, en hoe we dat voor elkaar krijgen. Als waterschap versnellen we nú in het maken van toekomstbestendige keuzes. We hanteren een (integrale) gebiedsgerichte aanpak: elk gebied is uniek. Vanaf 2028 is voor elk gebied (alle polders en het boezem-poldersysteem) een adaptief en toekomstgericht wateroverlastplan beschikbaar. Dit betreft de binnenste twee cirkels (Figuur 4, links) en een route naar 2050 én verder (Figuur 4, rechts)

Het is belangrijk om te weten wat we waar én wanneer willen en hoe we dat voor elkaar gaan krijgen, zodat iedereen in de regio effectief aan de slag kan. Om dit te doen gaan we voor een gebiedsgerichte aanpak. Dit houdt in dat we met elkaar toekomstgerichte wateroverlastplannen per gebied ontwikkelen. Dat is nodig omdat voor elk gebied de impact van klimaatverandering, het landgebruik en de keuze van oplossingsrichtingen ander zijn.

Voorlopig richten we ons op onderstaande onderwerpen/uitgangspunten

Aan de slag met wateroverlastplannen

Een toekomstgericht wateroverlastplan bevat voor verschillende tijdshorizonnen de ambitie en doorvertaling in de toekomstige opgave, de meest gewenste oplossingsrichtingen en bijbehorende handelingsperspectieven én een route naar 2050 en verder. Hoe we daar komen en wat ervoor nodig is werken we uit in onder andere beleid, instrumenten, ruimte, tijd, financiële middelen, samenwerking, agenderen en prioriteren. Hierbij houden altijd in ons achterhoofd wat het beste is voor de leefomgeving én wat maatschappelijk verantwoord is. De uitgangspunten die we hanteren zijn:

1. Lokaal én regionaal.

Een gebiedsgericht toekomstgericht wateroverlastplan richt zich op een waterstaatskundige eenheid (polder of peilgebied) en bekijkt deze eenheid in samenhang met nabijgelegen waterstaatskundige eenheden en/of het boezemstelsel en de waterkeringen.

2. Het beste voor de leefomgeving.

Naast een normgerichte aanpak hanteren we ook een risico-aanpak. We brengen de risico's en gevolgen in beeld bij maatgevende én boven-normatieve omstandigheden. Daarnaast richten we de maatregelen niet alleen op het watersysteem, maar ook op de ruimtelijke inrichting en gevolgbeperking.

We sturen op een wateroverlastresultaat, en niet op oplossingsrichting. Naast extreme neerslag nemen we ook andere uitdagingen, zoals woningbouw, energie, stikstof, droogte en waterkwaliteit mee. Daarbij ligt de focus op de oplossingsrichtingen en het in samenhang aanpakken van de uitdagingen om zo de beste leefomgeving te creëren voor gebruikers nu en in de toekomst. Vragen als 'Kunnen we de uitdagingen tegelijk aanpakken?', 'Veroorzaken we geen onacceptabele verslechtering?' en 'Is dit maatschappelijk (kosten-baten) verantwoord?' staan hierin centraal.

3. Hoge toekomstgerichte ambities durven stellen.

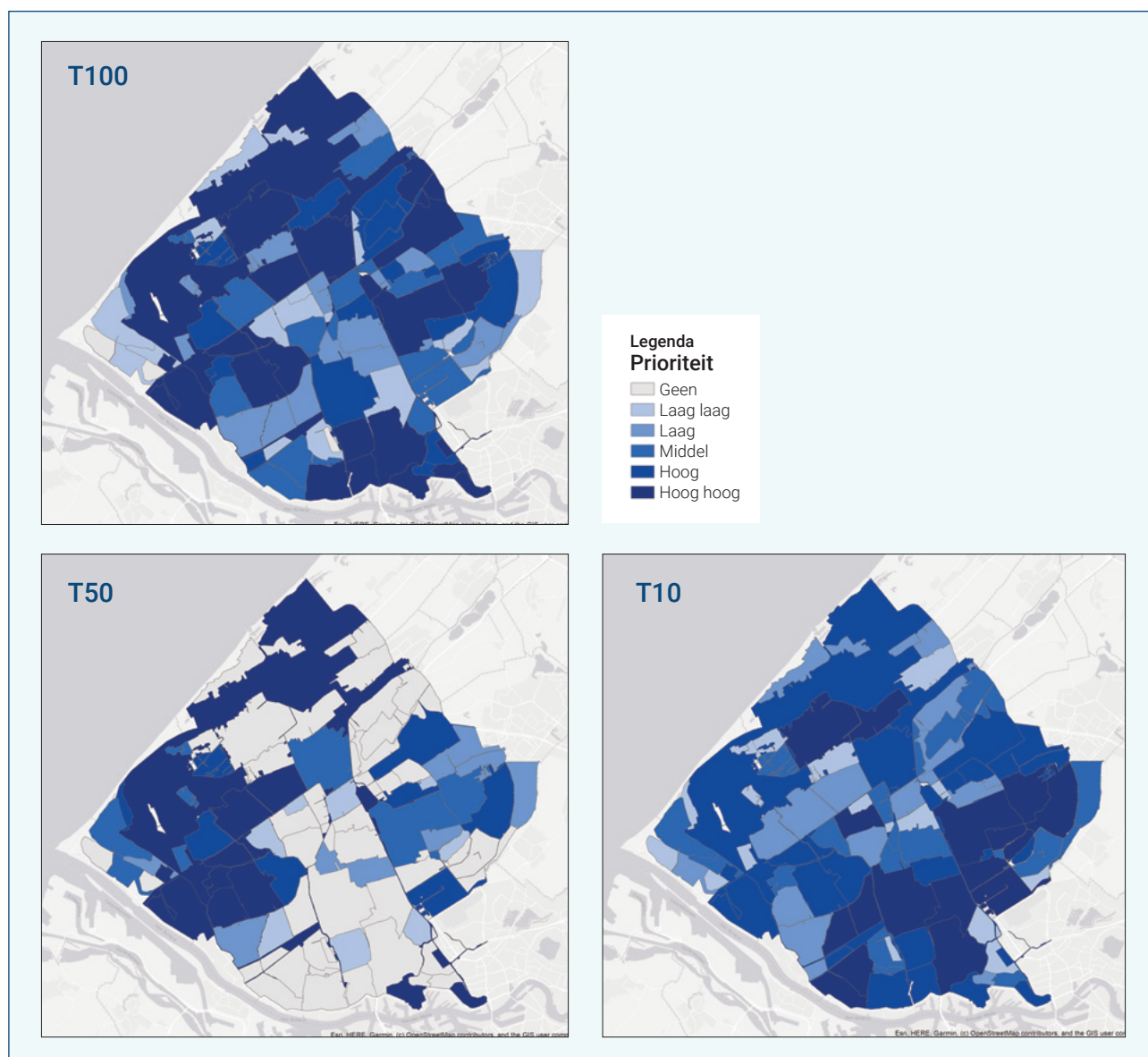
Met het stellen van ambities weten we wat we nu en straks willen en kunnen we een route naar 2050 én verder ontwikkelen. Daarbij richten we ons op de in de langetermijnstrategie omschreven missie en ambitie, en één of meer strategische doelen.

4. Alleen samen komen we verder.

Een toekomstgericht wateroverlastplan ontwikkelen we met medeoverheden, en daar waar nodig met inwoners en bedrijven. De uitdagingen die op ons af komen kunnen we niet alleen in het watersysteem oplossen. Dit betekent échter niet dat we als waterschap alle maatregelen zelf nemen. Iedereen moet vanuit zijn of haar taken en verantwoordelijkheden aan de slag.

Wij nemen zelf maatregelen en stellen daarnaast onze kennis, expertise, communicatiemiddelen en instrumenten ter beschikking om mogelijk te maken dat anderen aan de slag kunnen.

Figuur 3: (voorlopige) prioriteringskaarten per gebied voor respectievelijk: stedelijk (T100), glas (T50) en gras (T10). De prioriteringskaarten zijn gebaseerd op: 1) Een eerste indicatie van schade (het aantal vierkante meter, vanuit regionale wateren, overstroomd gebied per functie), 2) De eerste indicatie van de opgave (toename door klimaatverandering van het aantal kubieke meter dat moet worden verdeeld over vasthouden, bergen, afvoeren, verdelen, gevolgbeperving of accepteren) 3) Een eerste indicatie van de mate van effectiviteit (in welke gebieden kun je snel veel voorkomen).

5. Er is altijd een adaptief wateroverlastplan.

Vanaf 2028 is voor elk gebied (alle polders en het boezem-poldersysteem) een adaptief en toekomstgericht wateroverlastplan beschikbaar. Dit betreft de binnenste twee cirkels () en een route naar 2050 én verder.

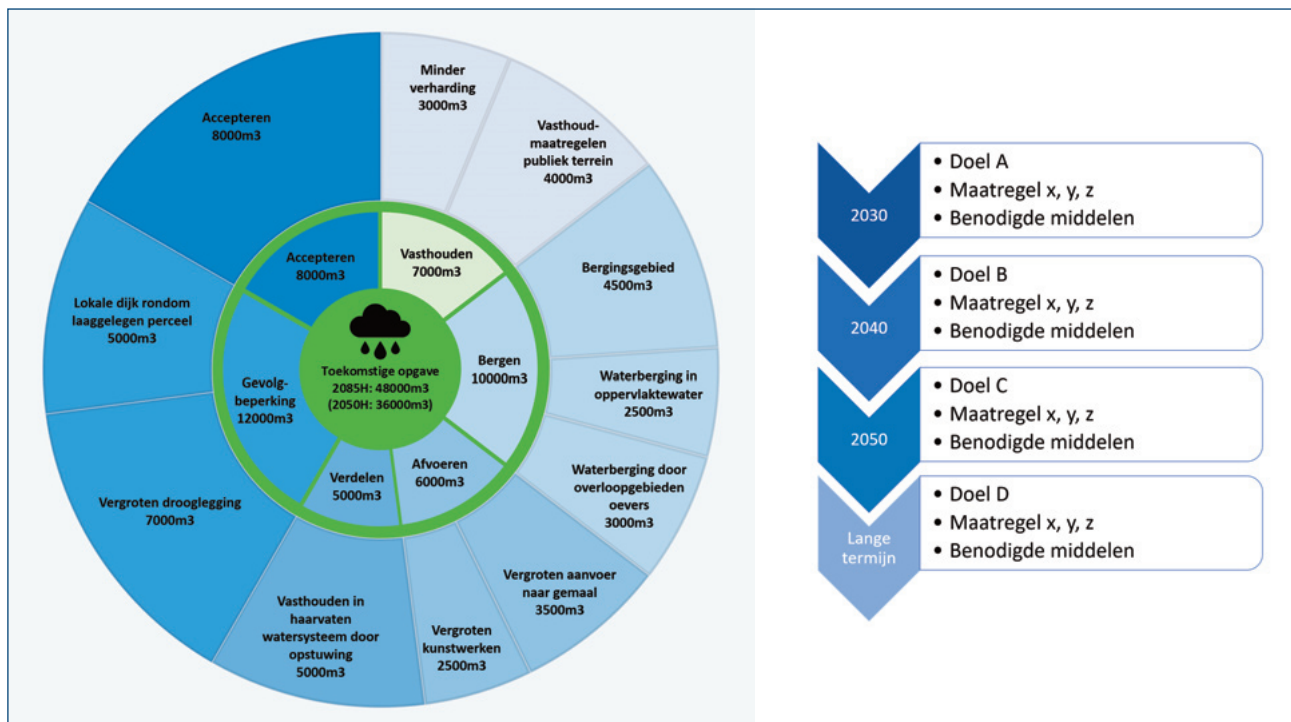
De plannen worden aangepast aan nieuwe of verbeterde inzichten over bijvoorbeeld het klimaat of het watersysteem, of aan ontwikkelingen in de leefomgeving. Die aanpassing kan ook gebeuren als blijkt dat een versnelling op de route naar 2050 mogelijk is.

6. Delflandse inzet: regierol, kennis en capaciteit.

Delfland neemt, in overleg met de medeoverheden, een regierol in om de toekomstgerichte wateroverlastplannen per gebied te ontwikkelen. Daarbij delen wij als waterbeheerder onze kennis en expertise over het functioneren van het regionale watersysteem.

7. We prioriteren, maar laat geen kansen liggen.

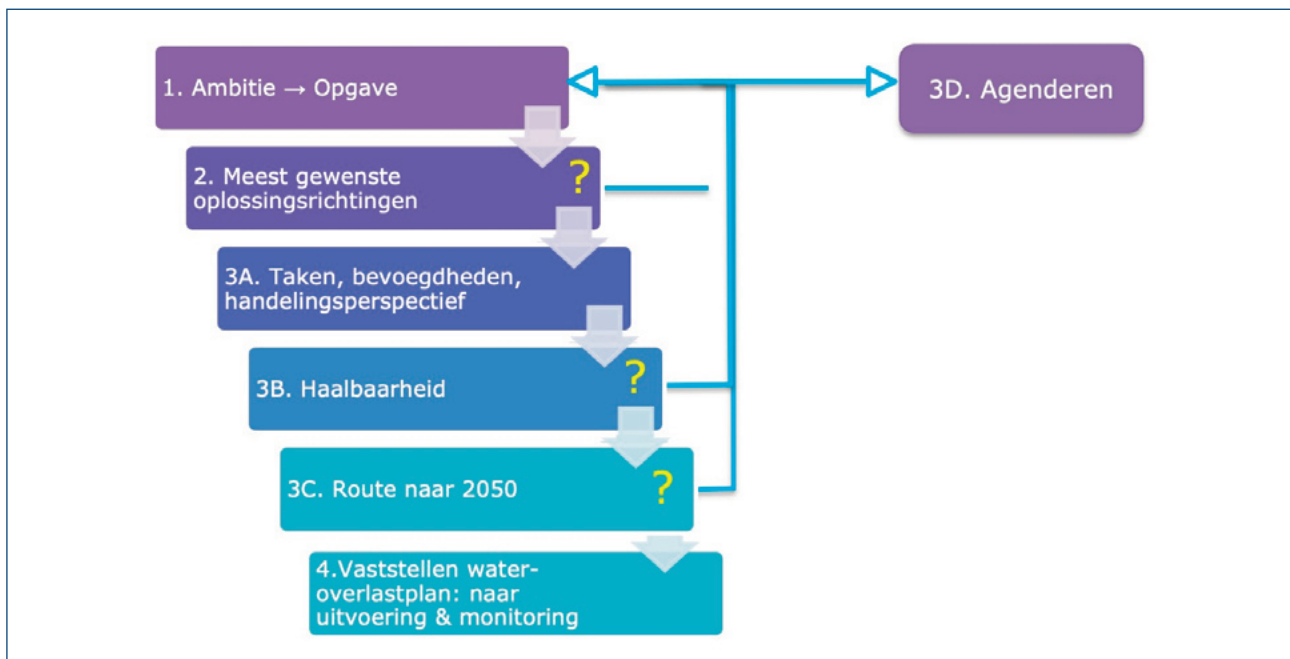
We prioriteren. Het ontwikkelen van toekomstgerichte wateroverlastplannen en het uitvoeren van maatregelen is complex. Om dit goed te doen zijn voldoende tijd, capaciteit en een goede samenwerking nodig, bij Delfland, maar ook bij onze medeoverheden. Daarnaast kan niet alles tegelijk en moeten we prioriteiten stellen. De (adaptieve) prioriteringskaarten per gebiedstype (stad, glas, gras) helpen hierbij.

Figuur 4: Toekomstgerichte wateroverlastplannen per gebied: Deze plannen vormen de kaders waarop wordt gestuurd.

Links: Opgave/ Oplossingen cirkel: In deze cirkel(s) zijn per gebied de toekomstige wateroverlastopgaven (binnenste cirkel) verdeeld over de zes oplossingsrichtingen (middelste cirkel). In de buitenste cirkel staan uiteindelijk de concrete maatregelen per oplossingsrichting. Deze methodiek vertaalt de toekomstige opgave naar concrete handelingsperspectieven. Op basis hiervan kan iedereen zich, vanuit eigen taken en verantwoordelijkheden, voorbereiden en aan de slag gaan.

Rechts: Route naar 2050 én daarna: De oplossingsrichtingen en maatregelen die in de cirkel zijn genoemd worden per gebied vertaald naar (tussen)doelen, activiteiten en maatregelen op de korte, middellange en lange termijn – inclusief benodigde middelen. Dit kan gaan over fysieke maatregelen, samenwerking en de inzet van instrumenten.

Figuur 5: Stappenplan ontwikkeling toekomstgericht wateroverlastplan per gebiedsfysieke maatregelen, samenwerking en de inzet van instrumenten.

Het ontwikkelen van wateroverlastplannen in vier stappen

Voor de ontwikkeling van toekomstgerichte wateroverlastplannen hanteren we daar waar mogelijk de hieronder beschreven systematiek. Deze systematiek kan ook onderdeel zijn van een leidraad voor een integraal gebiedsproces op het gebied van wateroverlast.

De systematiek beschrijft een stappenplan dat in de tijd meerdere keren wordt doorlopen. De aanleiding om dit te doorlopen kan zijn dat er nieuwe inzichten zijn (klimaatscenario's, watersysteemanalyses, haalbaarheid en meer), of dat er een verandering is van omgevingsfactoren (andere opgaven, aanpassing normering, gebiedsontwikkeling, versnelling of vertraging in de uitvoering en meer).

Stap 1. Van ambitie naar toekomstgerichte opgave.

In deze stap vertalen we met watersysteemanalyses en verkenningen de generieke en gebiedsgerichte ambities naar toekomstige opgaven. Onze missie, ambitie en strategische doelen zijn hierbij het vertrekpunt.

In één van de vervolgstappen kan blijken dat de ambitie te laag of te hoog is. Dan wordt stap 1 nogmaals doorlopen. Bijvoorbeeld als het niet doelmatig is om aanvullende maatregelen te nemen om aan de generieke gestelde omgevingswaarden te voldoen. Voor het waterschap is het niet maatschappelijk verantwoord om maatregelen uit te voeren: de kosten voor aanvullende maatregelen zijn te hoog, en de baten beperkt. Als dit het geval is dient Delfland, op grond van lid 7 artikel 4.2 van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening, een verzoek in bij Gedeputeerde Staten, waarin op basis van de resultaten en bevindingen in het gebiedsproces wordt gemotiveerd welke afwijking gewenst en verantwoord is. Hierbij richten wij ons op een afwijking die ook op de lange termijn standhoudt.

Stap 2. Bepalen gewenste oplossingsrichtingen voor een gebied.

Per gebied bepalen we samen wat de meest gewenste oplossingsrichtingen zijn voor de middellange en lange termijn. Dit doen we op hoofdlijnen en voor verschillende tijdshorizonnen. We kijken ook verder dan alleen wateroverlast.

We richten ons op:

- *Wat is het beste voor de leefomgeving, ook op de lange termijn?*
- *Welke oplossingen zijn nodig om de langetermijnopgaven op te lossen?*
- *Is adaptatie straks nog mogelijk?*

We kijken in deze stap nog niet naar de verdeling in taken en bevoegdheden en de haalbaarheid. Op die manier voorkomen we suboptimale keuzes.

Dit resulteert per tijdshorizon in een verdeling van de toekomstige opgave in 'vasthouden', 'bergen', 'afvoeren', 'verdelen', 'gevolgbeperking' en het 'accepteren van een grotere kans op wateroverlast'. Dit is weergegeven in de groene cirkel in Figuur 4.

Stap 3. De route naar 2050 én verder.

In stap 3 vertalen we de oplossingsrichtingen naar concrete maatregelen, activiteiten, benodigde middelen en handelingsperspectieven en zetten we deze uit in de tijd. Dit is weergegeven in de blauwe cirkel in Figuur 4, links en in Figuur 4, rechts.

Stap 3A. Taken, bevoegdheden, handelingsperspectief: Hoe is dit te realiseren?

In deze stap maken we een splitsing in taken en bevoegdheden. Hierbij gaat het om taken en verantwoordelijkheden van ons en van medeoverheden, bedrijven en inwoners. We bepalen wie op welk moment welke rol heeft om de gebiedsgerichte ambities te bereiken. Voorbeelden zijn: als initiatiefnemer (bijvoorbeeld bij investeringen), als regulerende, instruerende, kaderstellende overheid (bijvoorbeeld als rechtmatige overheid bij inzet van beleid en instrumenten), in samenwerking (bijvoorbeeld als regisseur bij het inrichten van gebiedsprocessen), in een ondersteunende of faciliterende rol (bijvoorbeeld als participerende overheid bij het stimuleren en ondersteunen van lokale initiatieven die bewoners en bedrijven nemen).

Stap 3B. Toetsen haalbaarheid.

De haalbaarheid van oplossingsrichtingen en concrete maatregelen om de kans op wateroverlast te verminderen is, naast financiële en economische haalbaarheid, afhankelijk van meerdere factoren. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om de beschikbare ruimte om maatregelen te realiseren, beschikbare bevoegdheden en sturingsmechanismen.

Stap 3C. De route tot 2050 én verder.

Bij deze stap houden we rekening met de activiteiten, maatregelen en investeringen op de korte en lange termijn.

Stap 3D. Agenderen, samenwerking of ambitie bijstellen.

Het kan zijn dat het realiseren van de ambitie en voorkeursoplossingsrichtingen te uitdagend is. Bijvoorbeeld door te hoge kosten, of te weinig beschikbare ruimte of geen draagvlak. Als waterschap agenderen we dit dan bij gemeenten en provincie. We onderzoeken of het probleem door samen te werken is op te lossen of dat de ambities bijgesteld moeten worden. Bij aanpassing van de ambities doet het waterschap een aanvraag voor gebiedsnormering.

Stap 4. Toekomstgericht wateroverlastplan: naar uitvoering en monitoring.

In deze stap verankeren we, waar mogelijk, de wateroverlastplannen in onder andere samenwerkingsplannen, programma's en agenda's, beleid en instrumenten, de strategische investeringsagenda, een Uitvoeringsprogramma toekomstbestendig watersysteem en meer.

Implementatiespoor 4

Uitvoeringsprogramma toekomstig watersysteem én leefomgeving

Als waterschap zullen ook wij uitvoeringsmaatregelen realiseren. Vanaf 2028 zal dit binnen een (nog te ontwikkelen) uitvoeringsprogramma vallen. Tot 2028 worden uitvoeringsmaatregelen gerealiseerd binnen het uitvoeringsprogramma 2022-2027 of via separate investeringsvoorstellen.

Zie het document DMS#2147255 Langetermijnstrategie wateroverlast "Wapenen tegen extreme neerslag" voor kaders.

Nader te ontwikkelen.

Implementatiespoor 5

Iedereen bewust van een kans op wateroverlast en iedereen aan de slag

We werken aan het vergroten van het waterbewustzijn, dat onder andere draait om de resterende kans op wateroverlast en handelingsperspectieven voor het verkleinen van de kans op wateroverlast én beperken van de gevolgen. Voor locaties die gevoelig zijn voor wateroverlast communiceren we over de kwetsbaarheid. We moedigen anderen aan om maatregelen te nemen en benutten daarbij de kennis, kunde en uitvoeringskracht van inwoners, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en medeoverheden bij de toekomstige wateroverlast-uitdagingen. We geven een impuls om projecten van de grond te krijgen.

Wateroverlast is door het waterschap en medeoverheden niet altijd te voorkomen, er blijft een restrisico. Daarnaast kunnen medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners, maar ook andere partijen zoals banken en verzekeraars, zelf (of samen) maatregelen treffen om de kans op wateroverlast op publiek en privaat terrein te verkleinen en zo de schade te beperken.

Als waterschap werken we aan het vergroten van het waterbewustzijn, dat onder andere draait om de kans op wateroverlast en handelingsperspectieven. Dit doen we bij voorkeur samen met de gemeenten, de veiligheidsregio, de provincie, bedrijven en andere organisaties. Voorlopig richten we ons op onderstaande onderwerpen / uitgangspunten:

Risicocommunicatie extreme neerslag.

Voor locaties die gevoelig zijn voor wateroverlast communiceren we actief over de kwetsbaarheid én geven we handelingsperspectieven mee waar medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners zelf mee aan de slag kunnen. Dit doen we bij voorkeur met of door gemeenten en de veiligheidsregio.

Delflanders als ambassadeurs.

Ook elke Delflander kan en mag een ambassadeur zijn voor een water(overlast)robuuste toekomst. We ontwikkelen informatie en producten om dit te ondersteunen.

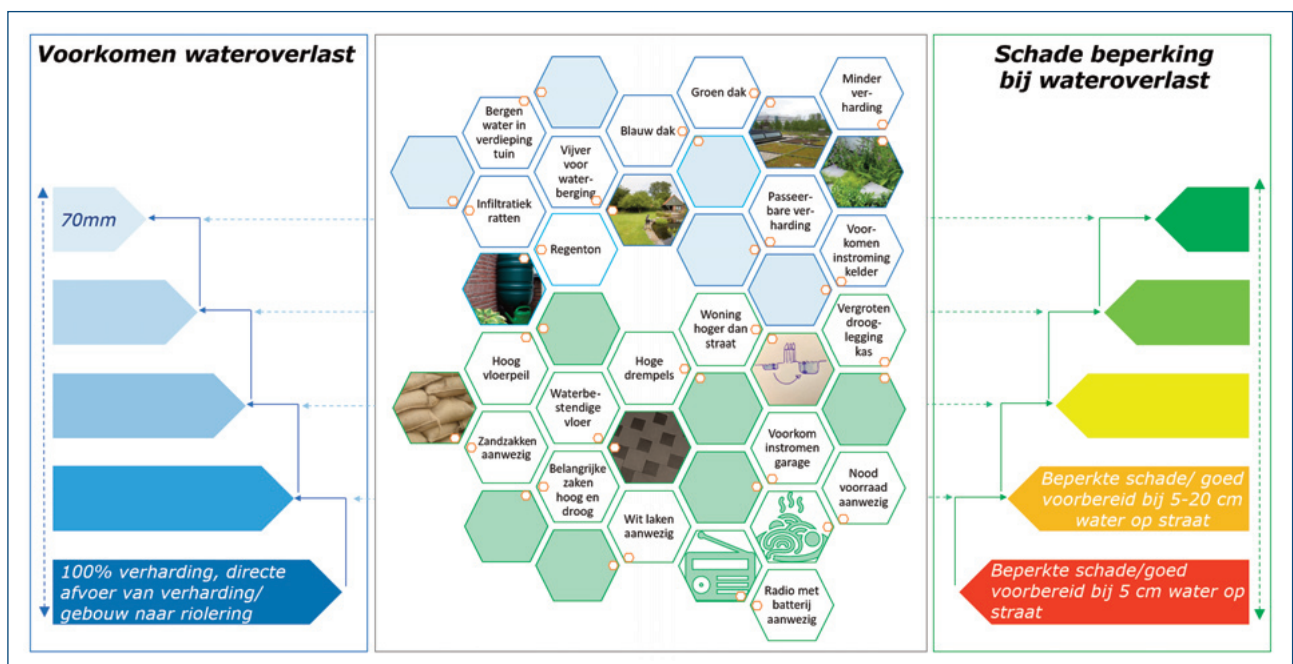
Benut de kennis, kunde en uitvoeringskracht van inwoners, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en medeoverheden bij de toekomstige wateroverlast-uitdagingen

We staan open voor oplossingsrichtingen van derden en voor innovatieve ideeën. Wij weten dat ook medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners slimme oplossingen kunnen bedenken. We delen de inzichten over de uitdagingen die op ons afkomen en laten iedereen weten dat we openstaan voor ideeën zodat mensen met slimme oplossingen kunnen komen.

Maatlat: voorkomen wateroverlast én gevolgbepierking.

Delfland wil dat, ondanks dat het niet onze taak is, ook bestaand bebouwd terrein zich maximaal inzet voor het voorkomen van wateroverlast en het voorkomen van schade bij wateroverlast (en overstrooming). Als waterschap zetten we onze kennis en expertise in, zodat inwoners, bedrijven, organisaties van privaat én publiek terrein hun eigen terrein kunnen toetsen op het voorkomen en het beperken van schade door wateroverlast uit het regionale watersysteem.

Op landelijk en provinciaal niveau (nieuwe) ontwerpisen en richtinggevende principes in ontwikkeling. Deze maatlatten richten zich voornamelijk op nieuwbouw. Delfland toetst de lokale doelmatigheid van deze maatlatten ook voor bebouwd gebied. Als de te ontwikkelen maatlatten ontoereikend zijn, ontwikkelen we hiervoor zelf een maatlat of zetten we in op lokale aanscherping in ons gebied. We vertalen maatlatten naar instrumenten voor het vergroten van het waterbewustzijn en implementeren deze waar nodig in beleid. Delfland zet in op een maatlat die naast een score of eis, concrete handelingsperspectieven geeft aan medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners om hun eigen terrein één of meerdere treden te doen stijgen op de ladders 'Voorkomen wateroverlast' of 'Schade beperken'.

Figuur 6: (illustratief) voorbeeld van een mogelijk maatlat 'Voorkomen wateroverlast en beperken schade bij wateroverlast' inclusief handelingsperspectieven.

Impuls voor maatregelen.

We moedigen medeoverheden, bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners en andere initiatiefnemers aan om maatregelen uit te voeren, die bijdragen aan een waterrobuuste regio. Die gerealiseerde maatregelen hebben een voorbeeldfunctie waardoor anderen zich bewust worden van wat ze kunnen doen en ook in beweging komen. We richten ons op effectieve maatregelen die de kans op wateroverlast verkleinen en die de gevolgen van wateroverlast beperken. Om zulke projecten van de grond te krijgen, kan een impuls nodig zijn in de vorm van bijvoorbeeld (praktische) kennis, informatie, financiën en ondersteuning. Delfland zou de bestaande Stimuleringsregeling Klimaatadaptatie kunnen inzetten om dit financieel te ondersteunen. We onderzoeken in 2023 of een aanpassing hiervan voor toekomstige wateroverlastplannen per gebied haalbaar is.

Implementatiespoor 6

Versnellen door inzet beleid en instrumenten²

Gemeenten en provincie hebben beleid en instrumenten die gaan over sturing in de ruimtelijke ordening en ruimtelijke inrichting. Als waterschap zijn wij daarin niet leidend, wat voor ons een uitdaging is. Om te werken aan de wateroverlastopgave en hierin te versnellen, scherpen wij ons eigen beleid en onze eigen instrumenten aan. Daarnaast zetten wij in op intensivering van de samenwerking met onze medeoverheden en streven binnen de samenwerking naar een aanscherping van het beleid en de instrumenten van Delfland en van onze medeoverheden.

Delflands beleid en instrumenten: Aanscherping van en het vergroten van de inzet

Om de wateroverlastdoelen te bereiken is aanscherping en inzet van meerdere beleidstukken en instrumenten nodig. De komende jaren onderzoeken en verwezenlijken we dit. Uit de resultaten van onderzoek en op basis van nieuwe inzichten kan blijken dat een verdere aanscherping of wijziging nodig is, of kan blijken dat aanscherping te kostbaar is. Daarnaast letten we er ook op dat we de regeldruk niet verhogen en richten we ons op het vergroten van onze inzet van instrumenten.

Bijvoorbeeld door duidelijke en eenvoudig toepasbare regels. Voorlopig richten we ons op onderstaande onderwerpen:

Watervisie

Onderdelen van deze strategie en de toekomstgerichte wateroverlast-plannen per gebied kunnen worden gezien als een concretisering van de watervisie op het gebied van wateroverlast. Daar waar nodig wordt de watervisie hierop aangescherpt.

Waterbeheerprogramma

Deze strategie en de toekomstgerichte wateroverlastplannen per gebied bevatten een route naar 2050 én verder. De maatregelen worden opgenomen in het waterbeheerprogramma en in het uitvoeringsprogramma.

Waterschapsverordening

De Waterschapsverordening en andere regelgeving bevatten regels voor het veranderen van de inrichting van het gebied om te zorgen dat het watersysteem de gebruiksdoelen ook in de toekomst goed kan blijven ondersteunen. We onderzoeken de doelmatigheid van nieuwe regels of de aanscherping van bestaande regels en, als dit doelmatig blijkt, zorgen we voor implementatie. Onderwerpen zijn, onder andere:

- Compensatie bij aanbrengen van (alle soorten van) verharding (doel: voorkomen toename afstroming naar oppervlaktewater).
- Compensatie bij locatie/volumewijziging hemelwaterinlaten/ riooloverstorten (doel: voorkomen toename afstroming naar oppervlaktewater).
- Aanleg alternatieve waterbergingen (doel: instandhouding van alternatieve waterbergingen die essentieel zijn voor het functioneren van het watersysteem).
- Compensatie verloren maaiveldberging (doel: voorkomen nadelige afwenteling op de leefomgeving).
- Klimaatadaptieve voorwaarden aan activiteiten, beheer en onderhoud (doel: initiatiefnemers zijn verantwoordelijk voor adaptatie in de toekomst).

²⁾ In dit hoofdstuk worden de benamingen en de toepassing van beleid en instrumenten zoals deze gelden na de inwerkingtreding van de Omgevingswet toegepast.

- Hydrologisch positief ontwikkelen met het oog op klimaatverandering.
- Het vergroten van het profiel van vrije ruimte boven én rondom regionale waterkeringen en polderkaden daar waar nodig (doel: voorkomen lock-in door ruimtereservering).
- Ruimtereserveringen voor vasthoudvoorzieningen, waterberging of afvoervoorzieningen daar waar nodig (doel: voorkomen lock-in door ruimtereservering).

Legger Delfland

We onderzoeken de doelmatigheid van actualisatie en/of uitbreiding van de Legger Delfland en zorgen, als dit doelmatig blijkt, voor implementatie. Onderwerpen zijn:

- Opname ondersteunende kunstwerken die essentieel zijn voor het functioneren van het watersysteem (doel: instandhouding van kunstwerken land (bijvoorbeeld grootschalige vasthoudmaatregelen) die essentieel zijn voor het functioneren van het watersysteem).

Beleidsnota

De onderstaande beleidsinstrumenten worden aangescherpt naar aanleiding van de ambitie en uitgangspunten benoemd in deze strategie.

- [Beleidsnota beperken en voorkomen wateroverlast](#) (pdf, 2.4 MB)
- [Beleidsnota riolering en het watersysteem](#) (pdf, 184 kB)
- [Handreiking rioolplannen 2016](#) (pdf, 2.1 MB)
- [Richtlijn Vasthoudmaatregelen 2017](#) (pdf, 410 kB)
- [Beleidskader adaptatie aan klimaatverandering](#) (pdf, 1.2 MB)
- Delflandse aanpak klimaatadaptatie (2017)

Weging van het waterbelang (nu nog Watertoets)

De verplichting voor de weging van het waterbelang geldt bij de vaststelling van het omgevingsplan (gemeente), de omgevingsverordening (provincie) en als de provincie regels stelt over activiteiten met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties, projectbesluiten en een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit. Dit volgt uit instructieregels van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

Naar aanleiding van de ambitie en de 7 uitvoeringssporen in deze langetermijnstrategie richt de inbreng van Delfland op het onderdeel 'wateroverlast' zich op de middellange en lange termijn, en daar waar al beschikbaar op de toekomstbestendige wateroverlastplannen. Daarnaast wordt de ondersteunende tool 'de watersleutel' hierop aangescherpt.

- Handreiking Watertoets voor gemeenten (pdf, 836 kB)
- Bijlagen bij Handreiking Watertoets (pdf, 1.8 MB)

Stimuleringsregeling

We onderzoeken de doelmatigheid van een aanpassing van de stimuleringsregeling op toekomstige wateroverlastplannen per gebied, en zorgen, als dit doelmatig blijkt, voor implementatie.

Beleid en instrumenten medeoverheden

Wij intensiveren onze samenwerking en streven binnen de samenwerking naar een aanscherping van beleid en instrumenten, zowel van Delfland als van onze medeoverheden. Binnen de samenwerking bieden we ondersteuning om het bereiken van het resultaat te bevorderen. De komende jaren richten we ons in ieder geval op onderstaande activiteiten:

Samenwerkingsovereenkomsten

We proberen om met alle medeoverheden samenwerkingsovereenkomsten op te stellen waarin we vastleggen dat we samen zorgen voor actualisatie en voltooiing van de toekomstgerichte wateroverlastgebiedsplannen op de korte, de middellange en de lange termijn. Ook stellen we samenwerkingsovereenkomsten op met grotere maatschappelijke organisaties voor de realisatie van adaptieve maatregelen op privaat terrein. Denk hierbij aan woningbouwcorporaties, LTO, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en de Kamer van Koophandel. Deze overeenkomsten hoeven niet beperkt te zijn tot het onderwerp 'wateroverlast'. Ook zoeken we samenwerking met partijen die als belangrijke intermediair gelden richting inwoners, zoals de groensector.

Omgevingsvisie (Rijk, provincie of gemeente)

In de omgevingsvisie beschrijft een overheid hoe zij het leefgebied wil ontwikkelen en beschermen. Hieronder valt ook het beschermen van het leefgebied tegen een toename van de kans op wateroverlast door klimaatverandering. We willen dat in elke omgevingsvisie (gemeenten en provincie) wordt aangegeven hoe we het leefgebied én de nabijgelegen leefgebieden (water stroomt immers van gebied naar gebied) beschermen tegen de gevolgen van toenemende neerslaghoeveelheden door klimaatverandering op de middellange en lange termijn, en de gevolgen van extreme neerslag, zoals in juli '21 in Limburg.

Omgevingsplan gemeenten (voormalige bestemmingsplannen en ook bijvoorbeeld hemelwaterverordening)

Naast het omgevingsplan bevat de Waterschapsverordening ook regels voor de fysieke leefomgeving op lokaal niveau. De Waterschapsverordening en het omgevingsplan moeten dus goed op elkaar aansluiten. Het omgevingsplan is een uitwerking van de keuzes in de omgevingsvisie. De gemeente kan voor ieder gebied zeggen welke activiteiten zij wel of niet toestaat. Ook geeft de gemeente aan welke regels zij aan de activiteiten stelt.

We willen dat in elk omgevingsplan ruimte wordt gereserveerd voor water. Dat er regels zijn voor het vasthouden, bergen en/of afvoeren van water, voor gevolgbeperkende maatregelen en, waar nodig, voor nieuwe ontwikkelingen en herstructurering, transities en optimalisaties in bestaand bebouwd gebied. Het eerder door alle gemeenten ondertekende Convenant Klimaatadaptief Bouwen vormt hiervoor het minimum.

Ruimtereserveringen kunnen nodig zijn voor vasthoudmaatregelen (zoals wadi's, krattenbergen en meer), droge en natte waterbergingen, oppervlaktewater, noodoverloopgebieden bij extremen (bijvoorbeeld naast de watergang gelegen lage gebieden die mogen onderlopen bij extreme neerslag) en meer. Ook kunnen gebieden worden aangewezen als overstrooming- of wateroverlastgevoelig gebied. Dit betekent dat verdere verstedelijking of vitale functies daar niet of alleen onder voorwaarden mogen. De te ontwikkelen toekomstgerichte wateroverlastplannen geven per gebied aan waar de kwetsbaarheden zitten en welke maatregelen er op de korte, de middellange en de lange termijn nodig zijn.

Regels voor het vasthouden, bergen en/of afvoeren van water kunnen nodig zijn voor compensatie voor verharding of verlies aan maaiveldberging, het vergroten van het watervasthoudpotentiël op publiek en privaatterrein, het vergroten van de waterinfiltratiecapaciteit in de bodem, hergebruik van hemelwater, en meer.

Regels voor gevolgbeperkende maatregelen kunnen nodig zijn voor het realiseren van een voldoende hoog vloerpeil, het realiseren van gevolgbeperkende maatregelen bij gebouwen die gevoelig zijn voor wateroverlast (bijvoorbeeld bij gebouwen waarvan het vloerpeil laag ligt ten opzichte van de dichtstbijzijnde watergang of de straat), het sturen van water naar gebieden met laagwaardigere functies, het realiseren van schuillocaties bij overstromingen en meer. Dit in aanvulling op landelijke regelgeving op het terrein van bouwen.

Omgevingsverordeningen (provincie)

De omgevingsverordening bevat alle provinciale regels voor de fysieke leefomgeving. Hierin staan regels over activiteiten en instructieregels voor gemeenten en waterschappen. In de omgevingsverordening staan de normen voor wateroverlast (inspanningsverplichting) en de waterkeringen (resultaatverplichting).

Het blijven voldoen aan die normen (klimaatadaptatie) is duur en complex. Mede omdat wij als waterschap niet sturend zijn in de ruimtelijke ordening en ruimtelijke inrichting. Als wij als waterschap van mening zijn dat de wateroverlastbelangen op de korte, de middellange en de lange termijn niet voldoende zijn meegenomen in het beleid van gemeenten, hebben wij de mogelijkheid om een verzoek aan de provincie te doen tot aanpassing van de normering (generiek of per gebied), en eventueel tot het opnemen van generieke regels voor activiteiten en instructieregels voor gemeenten. Vanzelfsprekend heeft het de voorkeur dit binnen de samenwerking te doen.

Omgevingsprogramma

In programma's formuleren overheden beleid en maatregelen die leiden tot de gewenste kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Die maatregelen kunnen van alles zijn, zoals beleidsregels en financiële instrumenten, maar ook communicatie, convenanten, de uitvoering van projecten of het stellen van regels.

We willen dat, de op basis van deze langetermijnstrategie te ontwikkelen, samenwerkingsovereenkomsten en toekomstgerichte wateroverlastplannen worden opgenomen in de programma's van onze medeoverheden en ons waterbeheerprogramma (of in een gezamenlijk programma)

Onderzoek naar Verordening waterbergingsfonds

Met een verordening waterbergingsfonds is de verplichting om waterberging (op grond van Waterschapsverordening of Omgevingsplan) te realiseren bij nieuwbouw af te kopen. De gemeente en/of het waterschap realiseert dan zelf de vereiste waterberging, op kosten van de initiatiefnemer. Gemeenten en waterschappen kunnen los of gezamenlijk een verordening waterbergingsfonds vaststellen, waarmee beide overheden projecten voor waterberging financieren. We onderzoeken of dit een doelmatig instrument kan zijn voor klimaatadaptatie.

Implementatiespoor 7

- 210

- 220

- 230

- 240

- 250

- 260

Voorbereid in alle lagen van crisisbeheersing

Bij boven-normatieve neerslaggebeurtenissen hebben wij als waterbeheerder de zorgplicht om de gevolgen te beperken door crisisbeheersing. Bij grote wateroverlast en (dreigende) overstromingen door extreme neerslag is de veiligheidsregio bij opschaling de coördinerende partij voor de inzet van de hulpdiensten, maar ook voor de waterschappen. Specifieke kennis over water wordt door het waterschap en Rijkswaterstaat ingebracht.

Delfland heeft een calamiteitenorganisatie, een calamiteitenplan, bestrijdingsplannen, bestrijdingsmiddelen en meer. Toch zullen we ons, mede door klimaatverandering, samen met onze partners ook richten op scenario's die verder reiken dan we ons kunnen voorstellen. Ook dan moeten we voorbereid zijn om snel keuzes te maken en snel te handelen om te voorkomen dat extreme neerslag tot maatschappelijke ontwrichting leidt.

Het is van belang dat ook inwoners snel handelen. Daarom ontwikkelen en ontsluiten we informatie en instrumenten om de 'water' gerelateerde zelfredzaamheid te vergroten voor, tijdens en na een calamiteit.

Voorlopig richten we ons op onderstaande onderwerpen / uitgangspunten³. We werken proactief samen met de veiligheidsregio's, provincie en gemeenten om hun kennis van het watersysteem tijdens een watercrisis te vergroten.

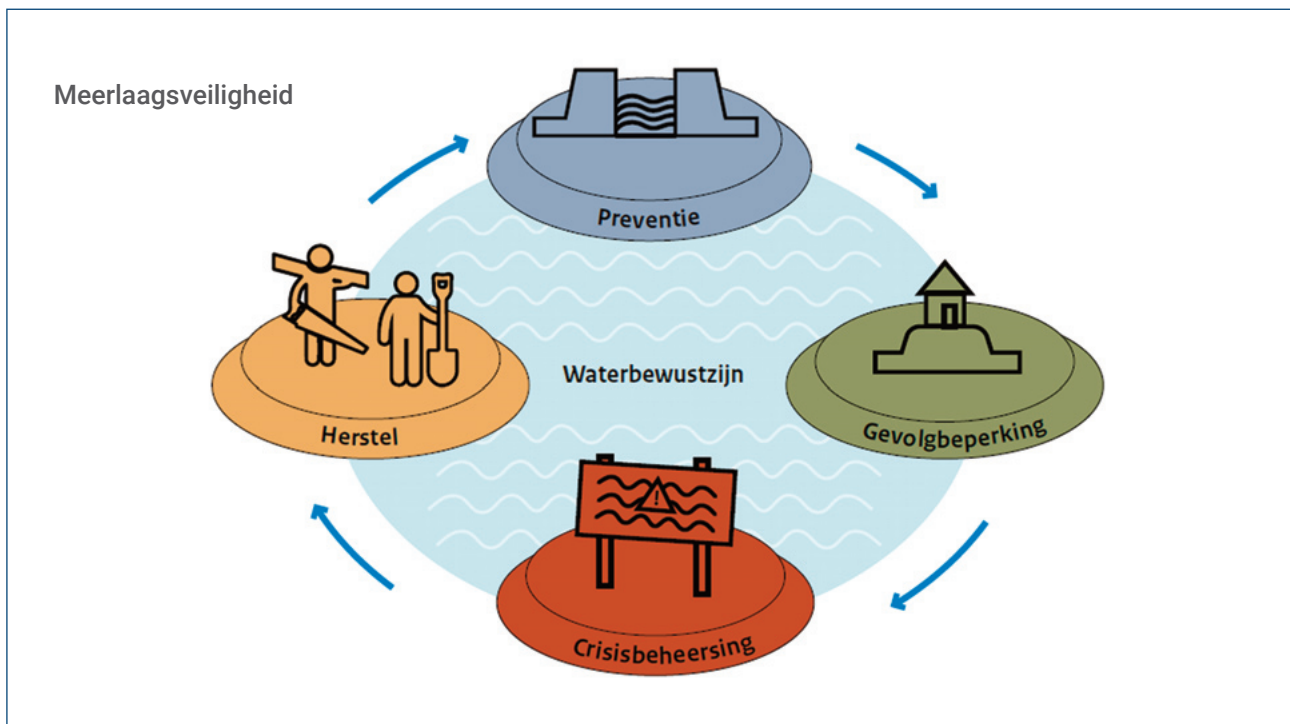
Als waterschap onderzoeken we extreme neerslagscenario's die verder reiken dan we ons kunnen voorstellen.

- Delfland investeert proactief in het netwerk in de koude fase van crisisbeheersing om ervoor te zorgen dat het regionale watersysteem goed betrokken is bij de crisisvoorbereiding en om ervoor te zorgen dat men elkaars rol in de keten goed kent.
- Delfland voert, waar nodig samen met partners, lokale, regionale én bovenregionale stresstesten van het watersysteem uit.
- Op basis hiervan doen we een analyse welke gebieden risicovol zijn bij zulke extreme neerslag en kijken we naar mogelijke handelingsperspectieven in alle fasen van de crisisbeheersing.
- Deze inzichten gebruiken we in de crisisvoorbereiding. Ook staan deze inzichten bij ontwikkelingen en de ruimtelijke ordening en ruimtelijke inrichting centraal.

Als waterschap zetten we ons in om samen voorbereid te zijn om snel keuzes maken en snel te kunnen handelen.

Bij extreme neerslag kan het waterpeil binnen korte tijd snel stijgen. Dan moeten er snel keuzes worden gemaakt en is er weinig tijd om te onderzoeken en af te wegen. Daarnaast ligt de beslissingsbevoegdheid van bepaalde handelingen tijdens een crisissituatie niet meer bij het Waterschap beleidsteam (WBT), maar bij de veiligheidsregio. Bijvoorbeeld als de openbare orde in het geding is. Het waterschap ondersteunt hen dan met specialistische kennis zodat de veiligheidsregio in korte tijd een goede afweging kan maken.

3) Een aantal van de onderdelen volgt uit het eerste en het eindadvies van de beleidstafel hoogwater en wateroverlast na de extreme neerslag in juli '21 in Limburg.

Figuur 7: Bron: Eindadvies Beleidstafel wateroverlast en hoogwater..

We zorgen dat de basis op orde⁴ is. Zo kunnen we een crisis beter aan. We zetten ons, aan de hand van de mogelijke gevolgen van extreme neerslagsscenario's in om, daar waar nodig:

- Bestrijdingsplannen te actualiseren.
- Protocollen te actualiseren en/of te ontwikkelen.
- Te zorgen dat beslissingsondersteunende informatie ook voor extreme scenario's klaarligt. We stemmen af met onder andere de veiligheidsregio, provincie en gemeenten welke informatie we over en weer nodig hebben om beslissingen te kunnen nemen bij verschillende extreme neerslagsscenario's. Als waterschap zetten wij ons in om deze informatie (daar waar nog niet beschikbaar en daar waar dit binnen onze expertise valt) te ontwikkelen, en tijdens een crisis snel te ontsluiten. Dit kan naast waterstaatskundige informatie ook gaan over de ligging van functies die kwetsbaar zijn voor wateroverlast, over de bereikbaarheid, en meer.
- Onze bestrijdingsmiddelen en beschikbare capaciteit af te stemmen op de bestrijdingsbehoefte. Dit gaat over middelen, zoals zandzakken, balgen en noodpompen, en over bemensing, vanuit de eigen organisatie, een (vrijwillig) dijkleger, en/of medeoverheden. We zorgen dat de betrokkenen weten wat er verwacht wordt tijdens een calamiteit, dat bestrijdingsmiddelen in goede staat zijn en blijven en dat deze zijn opgeslagen op een, tijdens de meeste calamiteiten, veilige en bereikbare locatie.

Ook inwoners kunnen en zullen snel handelen. We ontwikkelen en ontsluiten informatie en instrumenten om de 'water' gerelateerde zelfredzaamheid te vergroten voor, tijdens en na een calamiteit.

- Delfland ontwikkelt en ontsluit instrumenten en informatie om het wateroverlast-bewustzijn en de zelfredzaamheid te vergroten. Dit doen we bij voorkeur met onze medeoverheden. Zij zijn immers vaak een eerste

4) De basis op orde gaat onder andere over informatie, systemen, organisatie en communicatie, samenwerking, en meer.

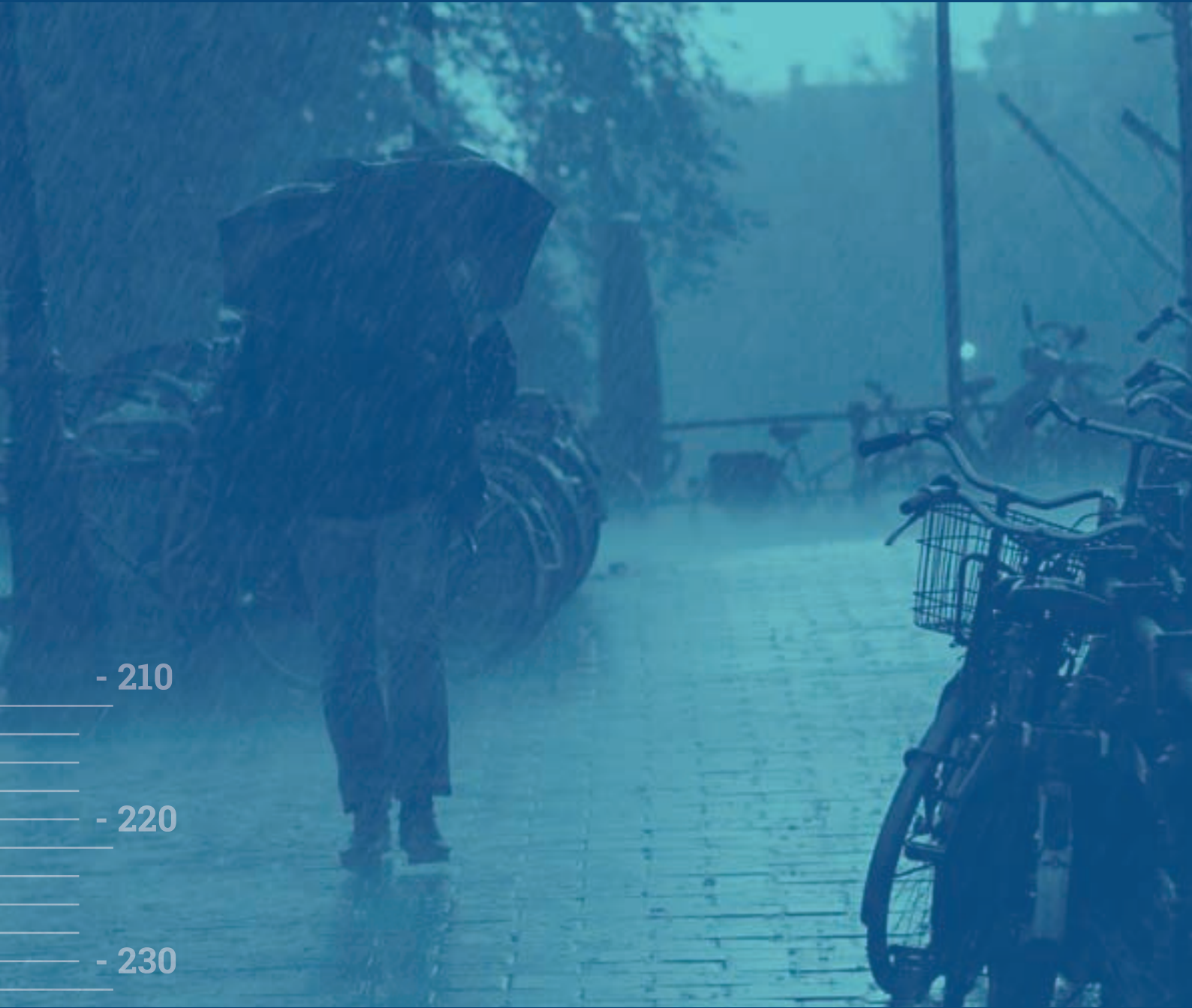
aanspreekpunt. We brengen de lokale risico's van het regionale systeem in beeld en maken een overzicht van concrete en doelmatige handelingsperspectieven voor inwoners en bedrijven en ontsluiten deze voor een calamiteit (risicocommunicatie), tijdens een calamiteit (crisiscommunicatie) en na de calamiteit (nazorg en klimaatrobuust herstel).

- Onze medeoverheden en/of wijzelf stimuleren inwoners en bedrijven om zelf en samen, maatregelen te treffen. Bij voorkeur door onze medeoverheden, als eerste aanspreekpunt voor inwoners.
- Delfland ontwikkelt een publiek platform waarop lokale en actuele informatie over de waterstanden in het regionale watersysteem en de werking van kunstwerken beschikbaar is. We onderzoeken of waarschuwingssignalen en handelingsperspectieven hierbij nodig zijn.

[Een bron voor inspiratie is het platform [Actuele waterstanden - Waterschap Limburg](#)]

Implementatiespoor 8

- 210

- 220

- 230

- 240

- 250

- 260

Indicatoren

Als waterschap monitoren we hoe het regionale watersysteem en de regio er nu en in de toekomst voor staat en wat beleid en fysieke maatregelen daaraan veranderen. Het is noodzakelijk om te monitoren of we op koers liggen om te kunnen bijsturen. Dit doen we aan de hand van indicatoren – algemeen of per gebied. We ontwikkelen deze indicatoren verder en zoeken daarbij naar afstemming met medeoverheden, zodat waar mogelijk, consistentie in monitoring is. Het ontwikkelen indicatoren is complex, niet alle indicatoren zullen daarom op korte termijn beschikbaar zijn.

Zie Hoofdstuk "Monitoring" in het document DMS#2147255 Langetermijnstrategie wateroverlast "Wapenen tegen extreme neerslag"

Nader te ontwikkelen.

- 210

- 220

- 230

- 240

- 250

- 260

Hoogheemraadschap van
Delfland